

REMISSYTTRANDE

Datum

2026-10-26

Dnr

2026/5654

Regeringskansliet

JU L5

ju.remissvar@regeringskansliet.se

ju.L5@regeringskansliet.se

Betänkandet Nya nätbrott och andra åtgärder för genomförandet av direktivet om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer (SOU 2026:34)

(Departementets diarienummer Ju2026/01507)

Genomgången av de förslag som läggs fram i betänkandet och de överväganden som görs där har skett med de utgångspunkter som Justitiekanslern, utifrån sitt uppdrag, främst har att beakta.

Övergripande synpunkter

Justitiekanslern instämmer till övervägande del i utredningens bedömningar av vad som krävs för att uppfylla direktivets krav. De förslag till författningsändringar som lämnas framstår också i huvudsak som väl underbyggda och motiverade.

Precis som utredningen konstaterar så innebär flera av förslagen inskränkningar i yttrande- och informationsfriheten. Justitiekanslern delar i princip utredningens bedömning att inskränkningarna får anses vara förenliga med regeringsformen, EU:s rättighetsstadga och Europakonventionen. I några avseenden går dock förslagen längre än vad direktivet kräver och vissa förslag till straffbestämmelser framstår som oprecisa.

Med tanke på de ökade möjligheterna för enskilda att använda sin yttrandefrihet på internet så kan det antas att reformerna kan komma att omfatta en mycket stor mängd yttranden. När det uppstår osäkerhet om vad som får uttryckas och vad som kan utgöra ett straffbart agerande riskerar det att få en avskräckande verkan på yttrande- och informationsfriheten (s.k. chilling effect). Det är därför av största vikt att exempelvis straffbestämmelser som innebär inskränkningar i dessa rättigheter är så precisa att enskilda har en rimlig möjlighet att bedöma vad som är kriminaliserat och inte.

Förslaget om straffansvar för spridning av falskt och manipulerat intimt material

Förslaget tar sikte bl.a. på material skapat med hjälp av artificiell intelligens, exempelvis s.k. deepfakes. Enligt utredningen avgränsas det straffbara

området genom att endast omfatta material som är verklighetstroget i den meningen att det kan uppfattas som autentiskt (betänkandet s. 851). Eftersom detta i mångt och mycket är en subjektiv bedömning riskerar förslaget att leda till tillämpningsproblem.

Vidare noterar Justitiekanslern att utredningens förslag i flera avseenden innebär en mer långtgående kriminalisering än vad direktivet kräver. Exempelvis ska straffansvaret inte bara omfatta spridning av material som framställts eller ändrats så att det framstår som att personen deltar i en sexuell handling, utan också sådant material som visar personens *helt eller delvis nakna kropp*. Detta i syfte att bl.a. överensstämma med straffansvaret för spridning av autentiskt material (betänkandet s. 649). Vid införandet av straffbestämmelsen om olaga integritetsintrång efterfrågade Lagrådet en precisering av straffansvaret när det gäller exponering av en persons delvis nakna kropp. Regeringen anförde dock att det inte var lämpligt att ange hur stor andel av en kropp som i ett enskilt fall måste vara naken och frågan överlämnades till rättstillämpningen. (Prop. 2016/17:222 s. 35.) Enligt Justitiekanslerns mening finns alltså en risk för att det blir svårt att dra gränsen för vad som är ”delvis naken” och därmed ligger inom det straffbara området.

Förslaget om att kriminalisera nättrakasserier

Enligt förslaget ska straffansvaret omfatta den som tillsammans med andra angriper en annan person genom hotfulla eller kränkande meddelanden som sprids med tekniskt hjälpmedel, om angreppet är ägnat att medföra allvarlig skada.

Straffansvaret bygger alltså på att det går att slå fast att de som är delaktiga i angreppet agerar i någon bemärkelse gemensamt. Enligt utredningen krävs att angriparna måste vara medvetna om att de agerar i en kontext av ett pågående kollektivt angrepp eller där ett sådant kan väntas. Det krävs dock inte att de andra deltagarna har begått brott. Som utredningen konstaterar är liknande brottskonstruktioner ovanliga i svensk rätt och stor försiktighet är påkallad eftersom bestämmelsen innebär att någon hålls ansvarig inte bara för sitt eget utan även för andra personers handlande. (Betänkandet s. 668.)

Avsikten med den nya bestämmelsen är inte att åstadkomma en nivåsenkning i fråga om vad som krävs för att ett hotfullt eller kränkande meddelande ska kunna ligga till grund för straffansvar. Enligt utredningen är det dock möjligt att visst handlande som i dag inte är straffbart blir det genom den nya bestämmelsen. Främst kan det röra sig om att spridning av hotfulla eller kränkande meddelanden som i sig inte hade medfört straffansvar nu kommer att göra det om meddelandena ingår i ett angrepp som sammantaget anses ägnat att medföra allvarlig skada för den som utsätts. Ett exempel på det är ett hot som inte varit ägnat att framkalla allvarlig rädsla eller ett kränkande yttrande som inte varit ägnat att kränka den utsattas frid på ett kännbart sätt. (Betänkandet s. 671.)

Enligt Justitiekanslerns mening framstår det inte som helt klart hur uppsåtsbedömningen ska göras i förhållande till att angreppet skett tillsammans med andra samt till skaderekvisitet. Exempelvis torde det vara svårt att bevisa att någon haft uppsåt till att ett kollektivt angrepp kunnat väntas, eller som i det sistnämnda exemplet till att ett hot som inte varit ägnat att framkalla allvarlig rädsla i stället varit ägnat att medföra allvarlig skada.

Förslaget om straffansvar för olaga identitetsexponering

Förslaget innebär att det kriminaliseras att, med tekniskt hjälpmedel, olovligen sprida en personuppgift i syfte att uppmåna till våld mot den som uppgiften avser, eller till någon annan handling som är ägnad att medföra allvarlig skada för personen.

Enligt utredningen kan ”någon annan handling” utgöras av handlingar som orsakar psykisk skada, liksom fysisk skada som kan orsakas på annat sätt än genom våld. Därvid innefattas ett brett spektrum av beteenden av hotfull eller kränkande karaktär, vilket avgränsas av kravet på att skadan ska vara allvarlig. Det kan röra sig om såväl kränkningar på internet som fysiska kränkningar. Uppmaningar till hot eller oönskade eller störande kontakter kan omfattas. (Betänkandet s. 871.)

I denna del definieras det kriminaliserade handlandet alltså inte av några gärningsmoment utan av dess skadeverkningar. Utifrån ordalydelsen är det svårt att avgöra vad som ryms under straffbudet. Även med beaktande av den ledning som ges i förarbetena kan det därför ifrågasättas om förslaget är förenligt med legalitetsprincipen. Det gäller särskilt som kriminaliseringen tar sikte på spridning av personuppgifter, i princip vilka som helst. Det bör övervägas om rekvisitet ”någon annan handling” kan preciseras så att enskilda ges större möjlighet att i förväg bedöma om en viss gärning är kriminaliserad eller inte.

Förslaget om en ny lag om avlägsnande av nätbrottsinnehåll

Den föreslagna lagen ska tillämpas i fråga om innehåll som skäligen kan tänkas utgöra ett led i ett antal olika brott, vilka ensamma eller tillsammans bedöms motsvara de gärningar som avses i artiklarna 5.1 a och b, 7 och 8 i direktivet.

Med tanke på det relativt låga beviskrav som ska gälla, att innehållet endast behöver utgöra ett led i något av brotten och att flera av brotten, exempelvis ofredande enligt 4 kap. 7 § brottsbalken, kan omfatta många olika typer av handlingar, kan det antas att lagen kommer att vara tillämplig på en stor mängd material. Sammantaget får förslaget anses utgöra en relativt påtaglig begränsning av yttrande- och informationsfriheten. Det kan även ifrågasättas om inte förslaget går utöver vad som krävs enligt direktivet och det bör

därför övervägas om det går att avgränsa lagens tillämpningsområde så att det bättre motsvarar sådant material som avses i artikel 23.1 i direktivet.

Vidare har den föreslagna lagen utformats på liknande sätt som befintlig lagstiftning mot spridning av terrorisminnehåll online och rekryteringsinnehåll online. Det kan antas att sådant innehåll är enklare att identifiera än de många olika typer av nätbrottsinnehåll som nu är i fråga. Det kan inte uteslutas att det många gånger kommer att vara svårt att avgöra vad som kan utgöra ett led i de olika typerna av nätbrott, vilket riskerar att leda till tillämpningsproblem hos de brottsbekämpande myndigheterna och hos domstolarna. I den fortsatta beredningen bör därför övervägas om ytterligare vägledning i form av exempel eller liknande kan användas för att i någon mån mildra dessa problem.

Ärendet har föredragits av kanslerjuristen Johan Lindgren. I ärendets beredning har även byråcheferna Daniel Kjellgren och Annika Rojas Wiberg deltagit.

Thomas Bull